

НАСЪРЧАВАНЕ НА ДЕМОКРАЦИЯТА И НАБЛЮДЕНИЕ НА ИЗБОРИ

Подкрепата за демокрацията в световен мащаб е приоритет за Европейския съюз. Демокрацията продължава да бъде единствената система на управление, при която хората могат изцяло да упражняват своите човешки права и която е определящ фактор за развитието и дългосрочната стабилност. В качеството си на единствена пряко избирана институция на ЕС Европейският парламент е особено ангажиран с насърчаването на демокрацията.

ПРАВНО ОСНОВАНИЕ

- Членове 2 и 21 от Договора за Европейския съюз (ДЕС);
- Член 205 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС).

ОБЩИ СВЕДЕНИЯ

Подходът на ЕС към демокрацията допълва работата му в областта на правата на човека. През 2009 г. Съветът прие заключенията относно подкрепата за демокрацията в рамките на външните отношения на ЕС и свързаната с нея програма за действие на ЕС, с което беше очертана нова стратегия за подкрепа на демокрацията посредством подход, специфичен за всяка страна, по-голяма последователност и участието на всички заинтересовани лица. Демокрацията и правата на човека бяха интегрирани във всички области на политиката. Програмата за промяна, представена от Комисията през 2011 г., впоследствие подчерта значението на подкрепата за правата на човека, демокрацията и доброто управление в рамките на политиката на ЕС за развитие.

След събитията по време на арабските бунтове от 2011 г. ЕС актуализира своята европейска политика за съседство, като прие подхода „повече за повече“, като подкрепата е обвързана с демократичния преход и „демокрацията в дълбочина“. На държавите, които желаят да предприемат политически реформи, бяха предложени стимули — включително по-задълбочена икономическа интеграция, по-голяма финансова помощ, засилена мобилност на хората и достъп до вътрешния пазар на ЕС.

Ангажиментът на ЕС да активизира усилията си за насърчаване на демокрацията беше потвърден в Стратегическата рамка и плана за действие относно правата на човека и демокрацията, приети от Съвета по външни работи през 2012 г. Планът за действие включи план за по-систематични последващи действия във връзка с докладите от мисиите на ЕС за наблюдение на избори (МНИ) с цел подпомагане на пълния изборен цикъл. Новият План за действие за периода 2015—2019 г., приет през юли 2015 г., е насочен към интегриране на демократичната подкрепа в рамките на няколко цели.

Съветът подчерта ролята на гражданското общество в своите заключения от 2012 г., озаглавени „Корените на демокрацията и устойчивото развитие: ангажираността на Европа с гражданското общество в областта на външните отношения“.

ФИНАНСОВИ ИНСТРУМЕНТИ

Подкрепата за правата на човека, демократичните реформи и за политическото участие и представителство са основната задача на Европейския инструмент за демокрация и права на човека (ЕИДПЧ). Специално разработен за тези цели, ЕИДПЧ финансира проекти, програми и МНИ на ЕС, и предоставя безвъзмездни средства за организации на гражданското общество, неправителствени организации и защитници на правата на човека.

Европейският инструмент за съседство (ЕИС) осигурява финансова помощ за насърчаването на принципите на правовата държава, политическия диалог и политическите реформи, демократизацията, медийния плурализъм и наблюдението на избори.

Представителите на гражданското общество в държавите от южното и източното съседство на ЕС също така имат право на финансиране от Механизма за подкрепа на гражданското общество в съседните държави, за проекти, мрежи, обучение и обмен на най-добри практики.

Инструментът за сътрудничество за развитие (ИСР) също предоставя финансова подкрепа. Макар че основната му цел е да изкорени бедността, той се стреми също така към укрепване и подкрепа на демокрацията в развиващите се държави.

Инструментът на ЕС, допринасящ за стабилността и мира (IcSP), може да се използва в някои случаи за подкрепа на демократичните институции и гражданското общество.

Европейският фонд за развитие (ЕФР), който функционира извън бюджета на ЕС, но се управлява от Европейската комисия, финансира сътрудничеството с държавите от Африка, Карибите и Тихоокеанския басейн. Подобно на ИСР той се съсредоточава върху изкореняването на бедността, но също така допринася за консолидирането и подпомагането на демокрацията, принципите на правовата държава и доброто управление.

През 2012 г. беше създаден Европейският фонд за демокрация (ЕФД). Като работи автономно като фондация, основана на частното право, той има за цел да подкрепя политическите участници и представителите на гражданското общество, които се борят за демократични промени, като предоставя адаптирана според случая финансова помощ по бърз, гъвкав и небюрокраичен начин, с акцент върху източните и южните съседни на ЕС държави. В неговия управителен съвет влизат представители на държавите — членки на ЕС, на институциите на ЕС, включително до девет членове на ЕП, както и други експерти.

РОЛЯ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ

Европейският парламент, единствената институция на ЕС, избирана пряко от гражданите на Съюза, е силно ангажиран с насърчаването на устойчиви демокрации по света и подчертава този ангажимент в редица резолюции.

Парламентът е постоянно ангажиран в дейности, свързани с наблюдение на избори, като работи за укрепване на легитимността на националните избирателни процедури и за повишаване на общественото доверие в изборите и в правата на човека. Всяка година

той изпраща няколко парламентарни делегации да наблюдават избори или референдуми в трети държави. Парламентът може да реши да изпрати подобни делегации от членове на ЕП, при условие че изборите се провеждат на национално равнище, че националните органи са поканили ЕС или Европейския парламент и че има дългосрочна мисия. Делегациите на Парламента винаги са включени в МНИ на ЕС или в дългосрочните мисии на Службата за демократични институции и права на човека (СДИПЧ) на Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа (ОССЕ). С Европейския парламент се провеждат консултации относно определянето и планирането на [МНИ на ЕС](#) и относно последващите действия.

Дългосрочните МНИ дават оценка не само на събитията по време на изборния ден, но и на цялата изборителна процедура, така че да се оцени състоянието на демократичното развитие в дадена държава в определен момент. Дългосрочните наблюдатели обикновено започват работата си два месеца преди изборите и проследяват цялата изборителна процедура до обявяването на официалните резултати и процедурата по обжалване. Краткосрочните наблюдатели наблюдават изборния ден и преброяването на гласовете. Главният наблюдател, който ръководи МНИ на ЕС, е по правило член на ЕП.

С цел да се гарантира всеобхватен подход към подкрепата за демокрацията, Парламентът обвързва наблюдението на изборите с допълнителни дейности, включително последващи действия във връзка с изборите, действия във връзка с правата на човека и инициативи за подпомагане на парламентарната работа. ЕП оказва съдействие на парламентите извън границите на ЕС в процеса на укрепване на техния институционален капацитет чрез конференции и семинари, съвместни програми за обучение и учебни посещения за членове и длъжностни лица, както и стипендии за служители на парламенти на трети държави. Специален акцент се поставя върху страните, обхванати от процеса на разширяване в Югоизточна Европа. Парламентът също така предоставя подкрепа и експертен опит в областта на медиацията и диалога чрез целенасочени действия с парламенти партньори и международни прояви, съсредоточени върху медиацията и предотвратяването на конфликти.

Групата на Парламента за подкрепа на демокрацията и координация на избори предоставя политически насоки за различните дейности на ЕП. Тя се състои от 15 членове на ЕП и се председателства съвместно от председателя на комисията на Парламента по външни работи и от председателя на комисията на ЕП по развитие.

[Marika Lerch](#)
09/2018